

4

Undersökning av 3 stenrösen
på Helgabacken i Koojoki by, Nykarleby socken.

År 1922 hade museiamannen phil. mag. A. Europæus på en förrättningsresa berättat fyndstället på Helgabacken i Koojoki by av Nykarleby socken, där enligt lektor V. K. E. Wichmanns uppgift ett av honom år 1916 till Nationalmuseet förvärfvat romerskt Koppermynt för Hadrianus (H. M. kat. 7188) blivit hittat. Europæus hade fotograferat och i sin reseberättelse nogt beskrivit fyndstället - ett till största delen förstört kummel ungefär 18 m NO om Biggas hemmens (no 5) ria och ca 86 m SW om ungdomsföreningens hus, men till följd av bristande tid icke kunnat undersöka det. Vid fördelningen av 1923 års arkeologiska arbeten föll denna undersökning på min lott.

Grävningen verkställdes av mig den 9 och 10 juli 1923. Efter Europæus beskrivning och fotografi återfann jag med lätthet fyndstället, ehuru av det förstörda kummel endast obetydliga rester återstod. Fornlämningen ligger, såsom E. i sin berättelse framhållit, på Helgabackens västligaste udd på berggrund, ca 1,6 km NNO om Koojoki station (fågelvägen). Dess läge i förhållande till byvägen och ungdomsföreningens hus framgår av min karta. Bergsområdet mellan röset och ungdomsföreningens hus är fullt av klyftor och rennor samt beväxt med glas skog. En stor klyfta med lodräta väggar ligger ungefär 10 m SSO från röset. Då Uleåborgsbanan byggdes, blev på detta ställe sten sprängd för järnvägens behov. Större och mindre delvis med stenar och jord utfyllda fördjupningar och sprickor

finnas både norr och söder om den lilla platan, på
vilken röset är ^{eller var} uppfört. Av detta återstods numera
endast den norra och västra randen. På norra sidan
finnas ett stort stenblock (ca 1 m l., 0,60 m br. och 0,55
m h.) samt ett antal stora och medelstora stenar.
Från detta ställe sluttar berget mot N och på sluttning-
gen ligga ytterligare stenar kringströdda, sannolikt
dit vräkta från röset. Av rösets mellersta del,
som hade rest sig mitt på den lilla, något kullriga
om mot S och SW lutande platan finnas endast några
små stenar kvar. Den glatta bergytan var här täckt
av ett mycket tunt (3-7 cm maktigt) lager av ljus
sandjord. I detta lager hittades över ett område av
ca 2,25 m diameter något över 100 gr synnerligen rena
och vita brända bensmolor samt ett antal föremål,
som äro närmare beskrivna i museets katalog under
nr 8214: 1-7a. Bland dessa förtjäner en liten rund
Knapp av ljus brons ett särskilt omnämmande, eme-
dan den utan tvivel härstammar från östra Ryssland.
Samma härkomst har sannolikt en fragmentarisk
bronsarmring, med icke helt genomskärning och prydd
på ändan med inslagna "tärningsögon" (Würfelaugen).
Liknande armringar ha hittats i guvernementet Perm;
å andra sidan påminner Helgebäckringen även om
några andra finländska armband från romerska
järnåldern. Både Knappen och armringen kunna godt
hänföras till den yngre romerska järnåldern, en
omständighet, som gör det sannolikt att Hadrianus-
myntet faktiskt har hittats på Helgebacken, så-
som hr Wichmann hört uppgivas (jfr. här ovan).
Efter undersökningen återställdes röset, så vitt det

var möjligt i samma skick som före grävningens början.

Ungefär 5,5 m Som det här beskrivna och på kartan med I betecknade rösets mitt fanns i en 2 m lång och 0,5-1,25 m bred, ~~remna~~ från NW-SO sluttande remna i berget ett annat, helt litet jordblandat röse, på kartan betecknat som röse II. I dess centrum vilade en medelstor sten (60x60x30 cm) på 4 något mindre samt flere småstenar. I den sandjord, som fyllde mellanrummen mellan stenarna ~~och~~ hittades ca 250 gr rena vita brända ben. Något gravgods innehöll röse II icke.

Omedelbart SO om röse II lågo på en något lägre bergsutsats eller -plattform några stora klippblock och mellan dem i flere varv uppstaplade stora och mindre stener, vilka bildade ett röse av ungefär 4,70 m längd och 3,80 m bredd. Vid en underräkning av detta röse hittades varken fornsaker eller brända ben.

Da fixpunkten n 1191 från den är Långved Uleåborgsbanan företagna precisionsnivelleringen endast låg ca 1/2 km från grävningens platsen, nivellerade jag sträckan mellan röse I och nämnda fixpunkt samt erhöll för plattan, på vilken röset står, en höjd av 3,27 m över fixpunkten, vars höjd över havet är 16,61 m. Röse I ligger således 19,88 m över havet.

Helsingfors 30/XI 1923
Alfred Hachman.

Nykarleby socken.

Stenrösen på Helgabacken i Koojoki by.

Plåt nr 6065.

Resterna av röse I på Helgabacken, Biggas hems
mark, Koojoki by. Bilden tagen från SÖ.

Plåt nr 6066.

Röse II sammastädes under pågående undersökning, sett från W.

Pl. nr 6067.

Röse III sammastädes under pågående undersökning, sett från NW.

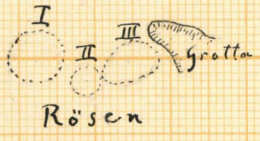

Pl. nr 6068

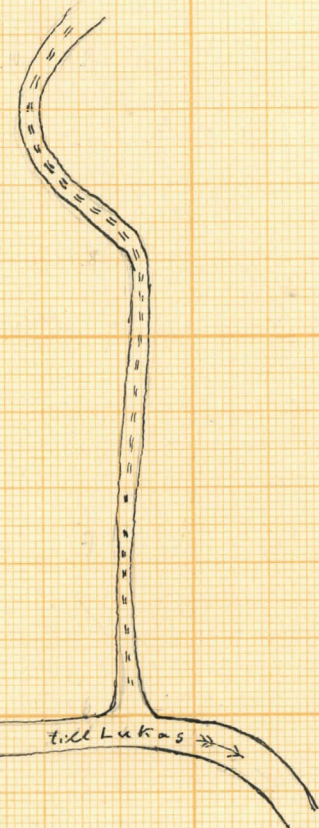
Röse III sammastädes under pågående undersökning, sett från NNW.

Alfred Hackett 1923.

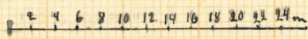
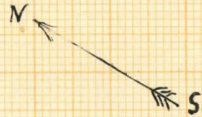
Helgabacken

•Ålvkvarn?
Biggas riva

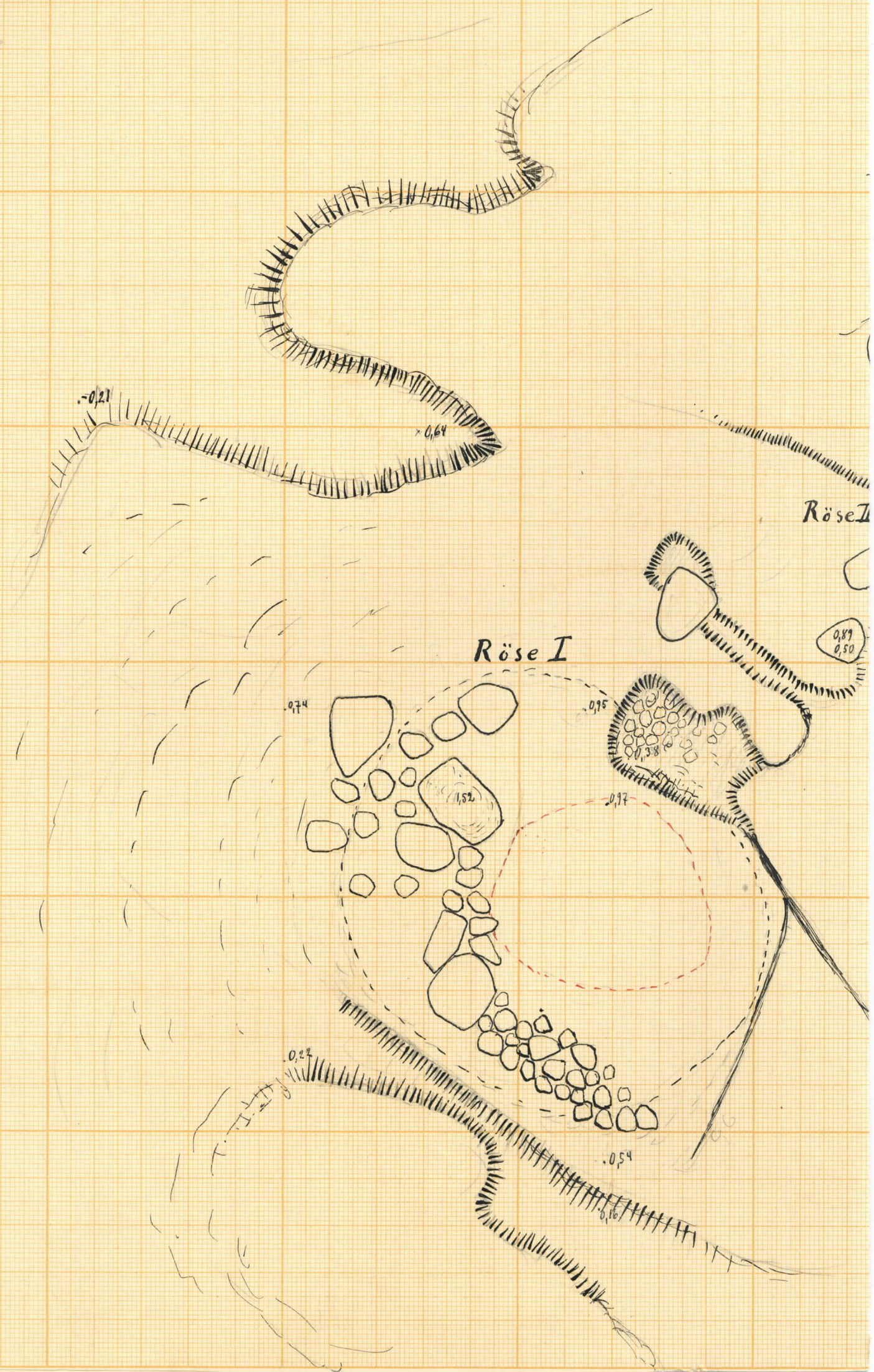

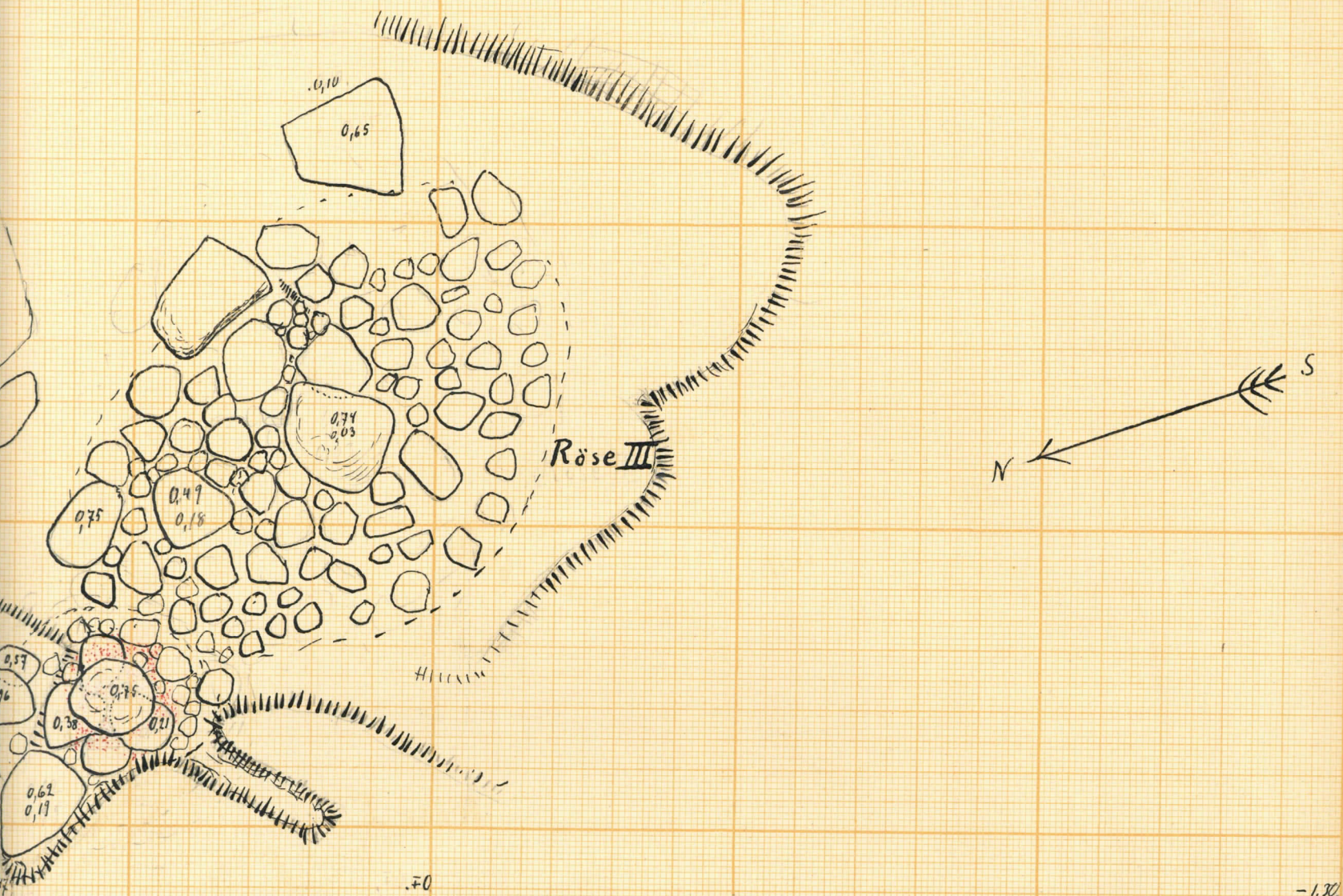
till Biggas ← → till Lukas

Karta 1.
Kartskiss
över
fornlämningarna på
Helgabacken
i Korjoki by, Nykarleby sn.

A. Hackman
1923.

Karta 2.

Rösenä I, II och III på Helgabacken
i Korjoki by av Nykarleby socken
undersökta i juli 1923

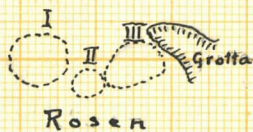
av

A. Håckman

Fäljerräs.
(Måttskalan)

H e l g a b a c k e n

Älvkvärr?

Biggas ria

till Biggas

till Lukås

Kartskiss
över
fornlämningarna på
Helgabacken i
Kovjoki by, Nykarleby sn.

A. Hackman
1923

